

УДК 911.3:314.151.3–054.73

DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2413-7391/2019-11-6>

Логвинова М.О.,
аспірант кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
logvinova_mari94@ukr.net
ORCID: 0000-0003-3190-710X

ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНІ ОСОБИ ЯК КАТЕГОРІЯ ВИМУШЕНИХ МІГРАНТІВ: ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ

Актуальність статті зумовлена появою на території України категорії вимушених мігрантів – внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО). Внаслідок військової агресії Росії проти України з 2014 року, анексії Автономної Республіки Крим, проведення антитерористичної операції на Донбасі, понад 1 млн населення України змушені були покинути свої будинки, рятуючи власне життя. ВПО швидко стали об'єктом наукових досліджень українських науковців, оскільки Україна ще не стикалася з подібною проблемою, а самі переселенці потребували захисту, забезпечення прав та свобод та вирішення їх нагальних першочергових проблем. Для цього необхідно створити нормативно-правову базу та чітко визначити цю категорію вимушених мігрантів. Метою роботи є аналіз інтерпретацій поняття «внутрішньо переміщена особа», виділення авторської дефініції означеного поняття.

Автором здійснено класифікацію вимушених мігрантів, серед яких виділяють вимушених зовнішніх (міжнародних) мігрантів (біженці та особи, які шукають притулку) та вимушених внутрішніх мігрантів (внутрішньо переміщені особи). Серед причин, які зумовлюють вимушену міграцію, виділені: політичні, екологічні (стихійні лиха, екологічні зміни, антропогенні катастрофи), впровадження проектів соціально-економічного розвитку. На основі аналізу наявних визначень поняття «внутрішньо переміщені особи» автором представлено власне визначення цієї категорії. За авторським визначенням, внутрішньо переміщені особи – це особи або групи осіб, які є громадянами України або громадянами інших держав, перебувають на території України на законних підставах, які вимушені залишити місця свого постійного проживання в результаті ускладнення політичної, соціально-економічної, екологічної ситуації у певній адміністративно-територіальній одиниці держави з метою уникнення проявів насильства, порушення прав людини, наслідків стихійних або антропогенних лих, екологічних змін, проектів соціально-економічного розвитку задля збереження життя та свободи та не перетнули міжнародно визнаних державних кордонів.

Ключові слова: ВПО, внутрішнє переміщення населення, переселенець, мігрант, вимушена міграція, біженець.

Lohvynova M.O. INTERNALLY DISPLACED PERSONS AS A CATEGORY OF FORCED MIGRANTS: CONCEPT AND SIGNS

The relevance of this scientific work is due to the emergence in Ukraine of the category of forced migrants – internally displaced persons (IDPs). Due to the military aggression of Russia against Ukraine since 2014, the annexation of the Autonomous Republic of Crimea, and the anti-terrorist operation in the Donbass, more than 1 million people of Ukraine were forced to leave their homes, saving their own lives. And the IDPs themselves quickly became the object of scientific research by Ukrainian scientists, since Ukraine had not yet faced a similar problem, and the displaced persons themselves needed protection, ensuring rights and freedoms and solving their pressing priority problems. For this, it is necessary to create a regulatory framework and clearly define this category of forced migrants. The aim of the work is to analyze interpretations of the concept of “internally displaced persons”, creating an author’s definition of this concept.

The author classifies forced migrants, among whom are distinguished forced external (international) migrants (refugees and asylum seekers) and forced internal migrants (internally displaced persons). Among the reasons that determine forced migration are highlighted: political, environmental (natural disasters, environmental changes, man-made disasters), the introduction of projects for socio-economic development. Based on the analysis of existing definitions of the concept of “internally displaced persons”, the author presents his own definition of this category. According to the author’s definition, internally displaced persons are persons or groups of people who are citizens of Ukraine or citizens of other states who are legally in Ukraine who are forced to leave their places of permanent residence as a result of the complication of the political, socio-economic, and environmental situation in a certain administrative-territorial unit of the state in order to avoid manifestations of violence, violation of human rights, consequences of natural or man-made disasters, environmental changes, projects of socio-economic development for the sake of preserving life and freedom, and did not cross internationally recognized state borders.

Key words: IDPs, internal displacement, frontiersman, migrant, forced migration, refugee.

Постановка проблеми. В умовах економічної та політичної глобалізації змінюються не лише базові характеристики міграційних процесів, але й фактори, що їх визначають. Збільшується роль легальних та нелегальних міграційних потоків, особливо на Європейському континенті. Занепокоєння світової спільноти викликають і тенденції вимушеного переміщення населення на кордонах країн, що набули глобальної проблеми та наслідків. Такі переміщення населення викликані різноманітними причинами: громадянськими війнами, бідністю та злиднями, стихійними лихами та екологічними катастрофами тощо. Знищення біполярного світового порядку наприкінці ХХ століття, різке збільшення кількості заяв про надання притулку та поява «змішаних потоків», розмивання концепції державного суверенітету підтверджує зростання вимушених внутрішніх переміщень населення. Після закінчення «холодної війни» головними стратегічними цілями держав було підтримання високого рівня політичної, економічної, військової сфер, що призвело до помітного збільшення внутрішніх війн та розколу держав, а мільйони людей опинились у скрутному становищі на кордонах своїх власних держав. За даними міжнародної статистики, на цей час чисельність внутрішньо переміщених осіб по всьому світу складає 28 млн осіб (Офіційний сайт Міжнародної організації з міграції).

Внаслідок військової агресії Росії проти України, анексії Автономної Республіки Крим, проведення антитерористичної операції (АТО) на Донбасі (з 30 квітня 2018 р. – операції об'єднаних сил) Україна входить в топ-10 країн світу за чисельністю внутрішньо переміщених осіб. Такі вимушені міграції населення створюють серйозні наслідки для нашої країни, впливають на її економічне та суспільно-політичне життя. А самі переселенці зіштовхнулись із різного роду проблемами: економічними, соціально-психологічними, інституційно-правовими. Внутрішньо переміщені особи як категорія вимушених мігрантів часто прирівнюються до біженців, що дає їм право потребувати міжнародного захисту у країні свого проживання.

Варто зазначити, що з поняттям «внутрішньо переміщені особи» Україна зіткнулась вперше у 2014 році. Тому актуальним залишається проблема уточнення поняттєво-термінологічного апарату дослідження міграцій, у якому поняття «внутрішньо переміщені особи» займає одне з важливих місць. Все це

зумовлює надзвичайну важливість проведення комплексних досліджень вимушених міграцій в Україні, необхідних для чіткого визначення статусу ВПО.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Внутрішньо переміщені особи виступають об'єктом міждисциплінарних досліджень. Проблематикою ВПО у контексті міграційних процесів займаються соціологи, політологи, правознавці, економісти, історики, демографи, суспільні географи. Зокрема, генезис поняття «внутрішньо переміщена особа» вивчали правознавці К.Є. Гожда, О.П. Рекотова (Гожда, Рекотова, 2018). Т.Р. Кульчицький проаналізував поняття «ВПО» як об'єкта соціального та правового регулювання, визначив основні ознаки ВПО в Україні (Кульчицький, 2017). М.І. Малиха наголошує, що ВПО – це особи, які були змушені покинути місце свого проживання та не залишили територію України, тому потребують визначення свого статусу та забезпечення прав та свобод. Визначення статусу ВПО є необхідним для вирішення проблем переселенців та регулювання наслідків, до яких призводить така форма вимушеної міграції (Малиха, 2015). Наукові підходи до визначення ВПО та своє власне визначення сформулювали Л.Р. Наливайко, А.Ф. Орешкова (Наливайко, Орешкова, 2018). О.З. Кхасраві здійснює співвідношення таких правових категорій, як «міграція», «внутрішнє переміщення населення», «внутрішньо переміщена особа», «переселенець», пропонує авторську дефініцію вказаних понять (Кхасраві, 2016). О.О. Проценко розглядає феномен внутрішньо переміщених осіб у контексті вимушеної міграції, обґрунтовує необхідність концептуалізації поняття «внутрішньо переміщені особи» з позицій соціологічного підходу (Проценко, 2018).

М.М. Сірант аналізує причини вимушеного переміщення населення, особливості правового статусу осіб, переміщених всередині країни (осіб чи груп людей, які були вимушені покинути свої домівки, щоб урятуватися від збройних конфліктів, проявів насильства або масових порушень прав людини) (Сірант, 2015). Теоретизуванням поняття «ВПО» займалась і Я.П. Турецька (Турецька, 2017). Поняття «вимушено переміщені особи» із соціологічної точки зору було конкретизовано Г. Гудвіном-Гіллом (Гудвін-Гілл, 1997) та М. Ніколайчук (Nikolajchuk, 2005).

Постановка завдання. Мета дослідження полягає в аналізі інтерпретацій поняття

«внутрішньо переміщена особа», виділенні авторської дефініції цього поняття. Ключовими питаннями нашої роботи є такі:

- хто такі внутрішньо переміщені особи?;
- чим вони відрізняються від інших категорій вимушених мігрантів? Відповідно до мети дослідження були поставлені наступні завдання: визначити структуру та причини вимушеної міграції; проаналізувати наявні вітчизняні та міжнародні визначення поняття «внутрішньо переміщені особи»; запропонувати власне визначення поняття «внутрішньо переміщені особи»; визначити особливості та ознаки внутрішньо переміщених осіб.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вимушена внутрішня міграція розглядається як необхідне переміщення особи всередині держави, яке призводить до зміни її правового статусу через закон та на основі адміністративного правозастосовного акта та зміни місця постійного проживання. Вимушена внутрішня міграція опосередковується через воєнні, політичні події, переслідування людей на ґрунті релігії або етнічної приналежності, здійснення по відношенню до них або членів їхніх родин насильства. Концепція вимушеного переміщення населення охоплює такі міграційні рухи, як втеча, евакуація, переміщення і переселення. Міжнародна організація з міграції визначає вимушеного мігранта як будь-яку особу, яка мігрує, щоб «уникнути

переслідувань, конфліктів, репресій, стихійних лих та антропогенних катастроф, екологічної деградації чи інших ситуацій, які ставлять під загрозу її життя, свободу або засоби існування» (Офіційний сайт Міжнародної організації з міграції). Міжнародна асоціація з вивчення вимушеної міграції (IASFM) визначає її як «переміщення біженців і внутрішньо переміщених осіб (осіб, переміщених в результаті конфліктів), а також людей, переміщених в результаті стихійних або екологічних лих, хімічних або ядерних катастроф, голоду або проектів у галузі розвитку» (Офіційний сайт Міжнародної асоціації з вивчення вимушеної міграції).

Міжнародна організація з міграції серед вимушених мігрантів виділяє внутрішньо переміщених осіб (внутрішні вимушені мігранти), біженців та осіб, які шукають притулку (зовнішні або міжнародні мігранти) (рис. 1).

Причинами вимушеної міграції можуть бути такі: політичні (війна, громадянська війна, політичні репресії, насильство, релігійні конфлікти, переслідування за ознакою національності, раси, релігії, соціальної групи, політичних переконань); стихійні лиха (повінь, цунамі, зсув, землетрус, виверження вулканів тощо); екологічні зміни (біологічні, фізичні, хімічні зміни в екосистемі, повільні кліматичні зміни, опустелювання, підвищення рівня моря, збезлісення та деградація земель); антропо-

Рис. 1. Класифікація вимушених мігрантів

Складено автором на основі узагальнень з Офіційного сайту Міжнародної організації з міграції та Офіційного сайту Міжнародної асоціації з вивчення вимушеної міграції

генні катастрофи (промислові аварії, аварії, пов'язані з хімічними речовинами або радіоактивністю); впровадження проектів соціально-економічного розвитку (будівництво гребель для гідроенергетики та іригації, видобуток корисних копалин, будівництво доріг, портів, аеропортів, створення природоохоронних парків, заповідників, біосферних проектів тощо) (Офіційний сайт Міжнародної асоціації з вивчення вимушеної міграції).

Т.В. Жванія зазначає, що вимушена міграція являє собою зміну місця постійного проживання особи або групи осіб внаслідок воєнних, політичних подій, етнічних або релігійних переслідувань, здійснення по відношенню до них або членів їх родин насильства (Жванія, 2015: 49–50).

В українській науковій літературі, засобах масової інформації таких людей визначають як «внутрішній мігрант», «внутрішній біженець», «вимушений мігрант», «переселенець», «вимушений переселенець», в офіційних документах – як «внутрішньо переміщені особи», що відповідає англomовному терміну “internally displaced persons” (IDPs). Саме такий термін закріплений у «Керівних принципах з питань внутрішнього переміщення» Організації Об'єднаних Націй (Керівні принципи). Термін “internally displaced persons” введений у науковий обіг російсько-американським демографом Є.М. Кулішером у 1943 році на сторінках праці «Переміщення населення в Європі», який застосовувався вченим щодо осіб, які під час Другої світової війни змушені були змінити місце свого проживання (Kulischer, 1949).

Зауважимо, що коли питання ВПО з'явилося на порядку денному на міжнародному рівні (початок 1990-х рр.), визначення поняття ВПО не існувало. Ідентифікуючи ВПО, представник генерального секретаря ООН з питань внутрішнього переміщення зважав на такі їх особливості: недобровільний характер переміщення та переміщення у межах державних кордонів (головна особливість, яка відрізняє ВПО від біженців). Крім воєнних конфліктів, причиною переміщення населення можуть стати природні стихійні лиха, наприклад, повені, землетруси, виверження вулканів, урагани, а також антропогенні катастрофи, ядерні або хімічні аварії, проекти економічного розвитку тощо (Офіційний сайт Управління Верховного комісара ООН).

Проте наведене визначення ВПО обмежувалося лише тими, хто раптово або несподівано

залишив свої будинки, незважаючи на те, що у ряді країн, таких як М'янма, Ефіопія, Ірак тощо, внутрішнє переміщення чітко організоване державною політикою та триває десятиліттями. ВПО стають жертвами цілеспрямованої політики, спрямованої на їх переміщення та насильницьке переселення. Така практика часто має етнічний чи релігійний характер і прирівнюється до так званої «етнічної чистки», порушуючи принципи недискримінації.

Міжнародна спільнота, яка раніше за Україну зіштовхнулася з внутрішньо переміщеними особами, затвердила правову базу щодо переселенців. Головним документом, який визначає права внутрішньо переміщених осіб всередині країни, є Керівні принципи УВКБ ООН, затверджені 1998 року, а проблема переселенців є пріоритетною у світових справах. Ці принципи містять 30 положень, які не мають обов'язкової юридичної сили, проте вони містять визначення внутрішньо переміщених осіб як певної категорії населення, яка була вимушена покинути місце свого фактичного проживання, аби уникнути наслідків воєнного озброєного конфлікту, ситуацій насилля, порушень прав людини, стихійних чи антропогенних лих, а також ті, що не перетнули міжнародно визначений державний кордон (Керівні принципи). Згідно з цим визначенням внутрішньо переміщені особи в Україні з'явилися ще задовго до воєнного конфлікту на Донбасі чи анексії Криму, коли внаслідок аварії на ЧАЕС у 1986 році було евакуйоване понад 150 тис. осіб та переселено населення із 76 населених пунктів (Годжа, Рекотова, 2018).

Е. Моонеу стверджує, що вимушені міграції є причиною появи категорії населення, яка шукає притулку або всередині країни, або за її межами. Автор називає цю категорію мігрантів «вимушеними мігрантами» або «переміщеними особами», хоча її помилково називають біженцями. Тому, незважаючи на наявні дефініції, концептуалізація терміну «ВПО» все ще обговорюється (Mooney, 2005).

В Україні визначення поняття «ВПО» закріплено у Законі України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб». Відповідно до нього ВПО – це громадянин України, іноземець чи особа без громадянства, яка на законних підставах перебуває на території України та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили покинути місце свого попереднього проживання в результаті або з метою уникнення негативних наслідків

збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру (Закон України «Про забезпечення прав і свобод...»).

Г. Гудвін-Гілл відносить до внутрішньо переміщених осіб тих, які раптово були змушені покинути власні будинки внаслідок збройного конфлікту, внутрішньої ворожнечі, систематичних порушень прав людини або стихійних лих і перебувають на території власної країни (Гудвін-Гілл, 1997).

М. Ніколайчук під ВПО розуміє специфічну цільову групу реалізації міграційної політики, яка характеризується різнорідними ознаками, детермінованими особливими потребами, особистісними характеристиками та впливами зовнішнього середовища (Nikolajchuk, 2005).

М.І. Малиха зазначає, що ВПО – це категорія населення, з якою світова громадськість стикається протягом багатьох років, проте на території незалежної України така категорія населення з'явилася вперше. Узагальнено до ВПО автор відносить громадян держави, які через воєнні дії та їх наслідки змушені були покинути постійне місце проживання з метою захисту свого життя та при цьому не перетнули межі державного кордону (Малиха, 2015).

В.І. Михайловський розуміє під ВПО громадян України або осіб без громадянства або іноземців, які перебувають на території України на законних підставах і змушені та/або вимушені покинути своє житло або місце свого постійного проживання, зокрема, в результаті чи з метою уникнення наслідків збройного конфлікту, постійних проявів насильства, порушень прав людини, природних чи техногенних катастроф, окупації території іноземною державою або порушень норм міжнародного гуманітарного права або інших обставин, що походять з попередніх ситуацій, які можуть радикально змінити суспільний порядок (Михайловський, 2016: 155).

Л.Р. Наливайко, А.Ф. Орешкова також дають власне тлумачення внутрішньо переміщеним особам, під якими розуміють громадян України, громадян інших держав або осіб без громадянства, які перебувають на території України на законних підставах та мають право на постійне проживання на території України, проте змушені залишити місце свого постійного проживання всередині міжнародно визнаних кордонів держави внаслідок переслідувань, загрози життя, безпеки чи свободи,

відчуття наслідків насильства, зовнішньої агресії, іноземної окупації, збройних зіткнень, природних чи техногенних катастроф (Наливайко, Орешкова, 2018: 38).

Н.С. Ісаєва пропонує розглядати ВПО як осіб, які покинули місце свого постійного проживання внаслідок впливу або загрози впливу масових збройних конфліктів (сутичок, погромів) на ґрунті етнічних, расових, релігійних, гендерних, політичних чи будь-яких інших розбіжностей, воєнних дій, епідемій, катастроф природного чи техногенного характеру та знаходяться у межах державних кордонів (Ісаєва, 2018: 73).

Т.Р. Кульчицький під вимушено переміщеними особами розуміє громадян держави, які через воєнні дії та їх наслідки змушені були покинути постійне місце проживання задля забезпечення свого життя, при цьому не перетинаючи межі державного кордону (Кульчицький, 2017: 56).

Варто зазначити, що поняття «внутрішньо переміщена особа» часто ототожнюється з поняттям «біженець», але це зовсім різні поняття, які навіть не можна порівнювати між собою. Головною відмінністю даних понять є те, що внутрішньо переміщені особи не перетинають кордонів своєї держави, на відміну від біженців, які шукають притулку за кордоном (Сірант, 2015). Ця відмінність закріплена юридично, оскільки плутанина цих понять викликає багато суперечок: називаючи внутрішньо переміщених осіб України біженцями, можна помилково зробити висновки, що тимчасово окупована Російською Федерацією Автономна Республіка Крим та частини Донецької та Луганської областей не є територіями України.

Узагальнюючи вказані визначення, виділяємо особливості внутрішньо переміщених осіб в Україні, які відрізняють їх від інших мігрантів, – це примусове покидання місця свого попереднього проживання та переміщення у межах певних адміністративно-територіальних одиниць всередині країни. Основними ознаками внутрішнього переміщення населення та появи внутрішньо переміщених осіб як суспільно-географічної категорії є розвиток суспільно-географічного процесу, який полягає у зміні місця проживання особи або групи осіб, перетині у процесі переміщення населення меж різних адміністративно-територіальних одиниць, тимчасовій або постійній зміні місця проживання та зайнятості населення, добро-

вільному або примусовому характері міграційних переміщень та виступає одним із видів соціальної мобільності, змінюючи соціальний статус, рід занять тощо.

Висновки з проведеного дослідження.

Вимушена міграція – міграція, що має вимушений, раптовий характер, зумовлений загрозою для життя мігрантів у результаті стихійних, військових дій або переслідувань за політичними причинами, національною ознакою, має тимчасовий або постійний характер та охоплює такі категорії мігрантів, як біженці, внутрішньо переміщені особи, особи, які шукають притулок. На основі аналізу наявних у міжнародній та зарубіжній літературі визначень поняття «внутрішньо переміщені особи» зазначаємо, що їх наявність зумовлена не лише воєнними конфліктами. Головними ознаками ВПО є:

- наявність громадянства України;
- наявність причин покинути певну адміністративно-територіальну одиницю України, проте не перетинати міжнародно визнані кордони держави;
- наявність права на постійне проживання в Україні;
- потреба у захисті прав та свобод.

На основі зазначеного вище пропонуємо власне тлумачення терміна «внутрішньо переміщені особи» – це особи або групи осіб, які є громадянами України або громадянами інших держав, перебувають на території України на законних підставах, які вимушені залишити місце свого постійного проживання в результаті ускладнення політичної, соціально-економічної, екологічної ситуації у певній адміністративно-територіальній одиниці держави з метою уникнення проявів насильства, порушення прав людини, наслідків стихійних або антропогенних лих, екологічних змін, проектів соціально-економічного розвитку задля збереження життя та свободи та не перетнули міжнародно визнаних державних кордонів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гожда, К.Є., Рекотова, О.П. (2018). Генезис поняття «внутрішньо переміщених осіб». *Молодий вчений*, 4(2), 659–662. [Hozhda, K.E., Rekotova, O.P. (2018). Genesis of the concept of “internally displaced persons”. *Young Scientist*, 4 (2), 659–662 (in Ukrainian)].
2. Гудвін-Гілл, Г.С. (1997). Статус біженця в міжнародному праві. Москва, 648. [Hudvin-Hill, H.S. (1997). *Refugee status in international law*. Moscow, 648 (in Ukrainian)].

3. Жванія, Т.В. (2015). Сучасна вимушена міграція: соціально-політичні аспекти. *Сучасне суспільство*, 2(2), 46-56. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/cuc_2015_2%282%29_7. [Zhvaniia, T.V. (2015). *Modern forced migration: socio-political aspects*. *Modern Society*, 2 (2), 46-56. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/cuc_2015_2%282%29_7 (in Ukrainian)] (дата звернення: 01.08.2019).

4. Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20.10.2014 р. № 1706-VII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>. [The Law of Ukraine “On Ensuring the Rights and Freedoms of Internally Displaced Persons” dated 20.10.2014. No. 1706-VII. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1706-18> (in Ukrainian)] (дата звернення: 01.08.2019).

5. Ісаєва, Н.С. (2018). Теоретико-правова характеристика визначення поняття «внутрішньо переміщені особи». *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*, 4, 70-75. [Isaieva, N.S. (2018). Theoretical and legal characteristics of the definition of “internally displaced persons”. *Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*, 4, 70–75 (in Ukrainian)].

6. Керівні принципи з питань внутрішнього переміщення. Агентство ООН у справах біженців (UNHCR). URL: <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/IDPersons/GPUkrainian.pdf> [Guidelines on internal displacement. United Nations Refugee Agency (UNHCR). Retrieved from: <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/IDPersons/GPUkrainian.pdf> (in Ukrainian)] (дата звернення: 01.08.2019).

7. Кульчицький, Т.Р. (2017). Поняття та ознаки внутрішньо переміщених осіб в Україні. *Адміністративне право і процес*, 1(19), 51-57. [Kulchytskyi, T.R. (2017). Concept and signs of internally displaced persons in Ukraine. *Administrative Law and Procedure*, 1 (19), 51-57 (in Ukrainian)].

8. Кхасраві, О.З. (2016). Поняття та підстави внутрішніх переміщень населення. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки*, 3(1), 154–157. [Kkhasravi, O.Z. (2016). The concept and foundations of internal population movements. *Scientific Bulletin of Kherson State University. Jurisprudence Series*, 3 (1), 154-157 (in Ukrainian)].

9. Малиха, М.І. (2015). До проблеми сутності поняття «внутрішньо переміщені особи»: державна політика та регіональна практика. *Грані*, 8, 6–11. [Malykha, M.I. (2015). To the problem of the essence of the concept of “internally displaced persons”: state policy and regional practice. *Grani*, 8, 6–11 (in Ukrainian)].

10. Михайловський, В.І. (2016). Внутрішньо переміщені особи – особливості національного та міжнародно-правового забезпечення. *Адміністративне право і процес. Фінансове право*, 4, 151–155. [Mykhailovskiy, V.I. (2016). Internally displaced persons – features of national and international legal support. *Administrative law and process. Financial Law*, 4, 151–155 (in Ukrainian)].

11. Наливайко, Л.П., Орешкова, А.Ф. (2018). Внутрішньо переміщені особи: визначення поняття.

Право і суспільство, 1(1), 34–39. [Nalyvaiko, L.P., Orieshkova, A.F. (2018). Internally displaced persons: definition of a concept. *Law and Society*, 1 (1), 34–39 (in Ukrainian)].

12. Офіційний сайт Міжнародної асоціації з вивчення вимушеної міграції. URL: <http://iasfm.org>. [Official website of the International Association for the Study of Forced Migration. Retrieved from: <http://iasfm.org>] (дата звернення: 01.08.2019).

13. Офіційний сайт Міжнародної організації з міграції. Режим доступу: iom.org.ua. [Official website of the International Organization for Migration. Retrieved from: iom.org.ua] (дата звернення: 01.08.2019).

14. Офіційний сайт Управління Верховного комісара ООН у справах біженців. URL: <http://unhcr.org.ua/uk/component/content/article/2-uncategorised/1261-karta-vnutrishnyohopereselelnia-angliyskoju>. [Official site of the Office of the United Nations High Commissioner for Refugees. Retrieved from: <http://unhcr.org.ua/uk/component/content/article/2-uncategorised/1261-karta-vnutrishnyohopereselelnia-angliyskoju>] (дата звернення: 01.08.2019).

15. Проценко, О.О. (2018). Внутрішньо переміщені особи як категорія теоретизування та соціальної практики, *Грані*, 21 (4), 47–55. [Protsenko, O.O. (2018). Internally displaced persons as a category of

theorizing and social practice, *Grani*, 21 (4), 47–55 (in Ukrainian)].

16. Сірант, М.М. (2015). Біженці та внутрішньо переміщені особи: співвідношення понять. *Митна справа*, 2(2.2), 154–159. [Sirant, M.M. (2015). Refugees and internally displaced persons: correlation of concepts. *Customs*, 2 (2.2), 154–159 (in Ukrainian)].

17. Турецька, Я.П. (2017). Співвідношення понять «біженець» та «внутрішньо переміщена особа». *Порівняльно аналітичне право*, 5, 72–74. [Turetska, Ya.P. (2017). Correlation of the concepts of “refugee” and “internally displaced person”. *Comparative Analytical Law*, 5, 72–74 (in Ukrainian)].

18. Kulischer, E.M. (1949). Displaced Persons in the Modern World. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* Vol. 262, Reappraising Our Immigration Policy, 166–177.

19. Mooney, E. (2005). The Concept of Internal Displacement and the Case for Internally Displaced Persons as a Category of Concern. *Refugee Survey Quarterly*, 24 (3), 9–26.

20. Nikolajchuk, M. (2005). The constituent elements of the mechanism of regulation of migration processes of the rural population. *Regional economy*, 3 (37), 105–112.

Стаття надійшла до редакції 23.05.2019

The article was submitted for publication on 23.05.2019